

ДАНИ ЗАВОДА

2023

28. СТРУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА

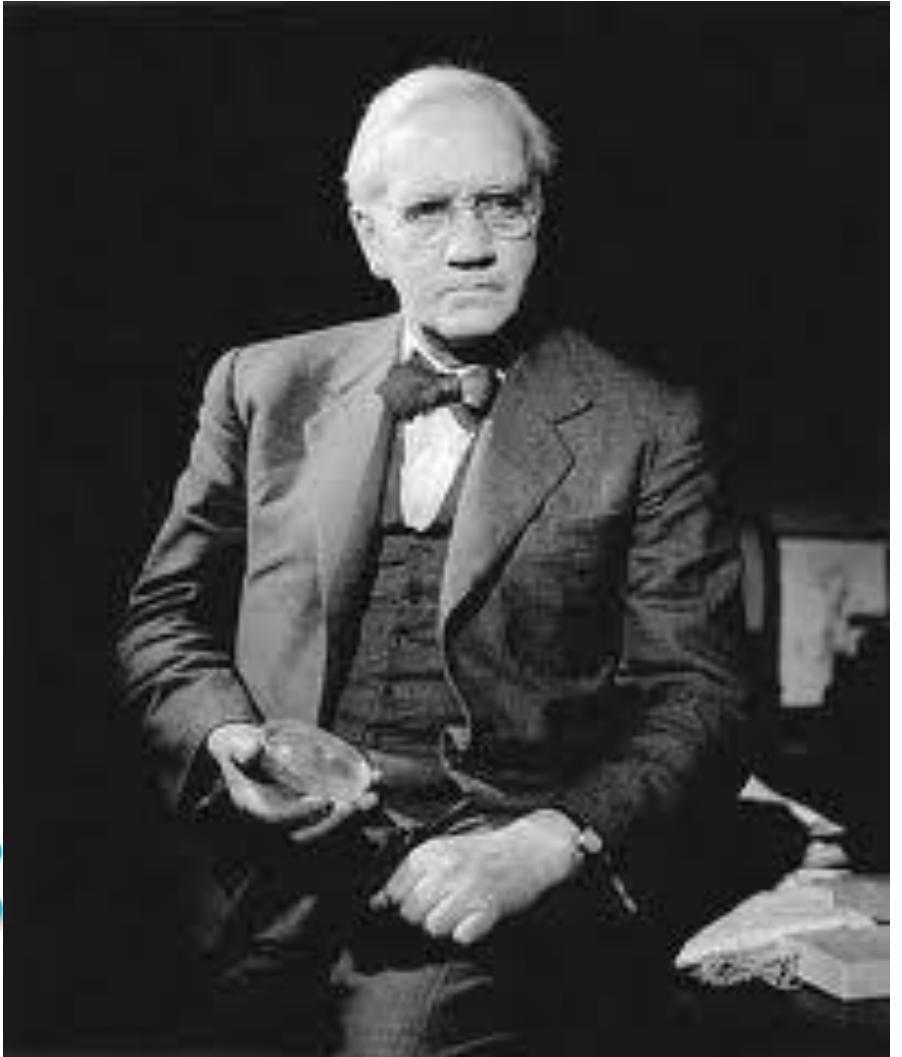
Upravljanje antibioticima kao način borbe protiv antimikrobne rezistencije

Vanredni Prof Goran Stevanović

Klinika za infektivne i tropске bolesti „Prof Dr Kosta Todorović“ Univerzitetski Klinički Centar Srbije

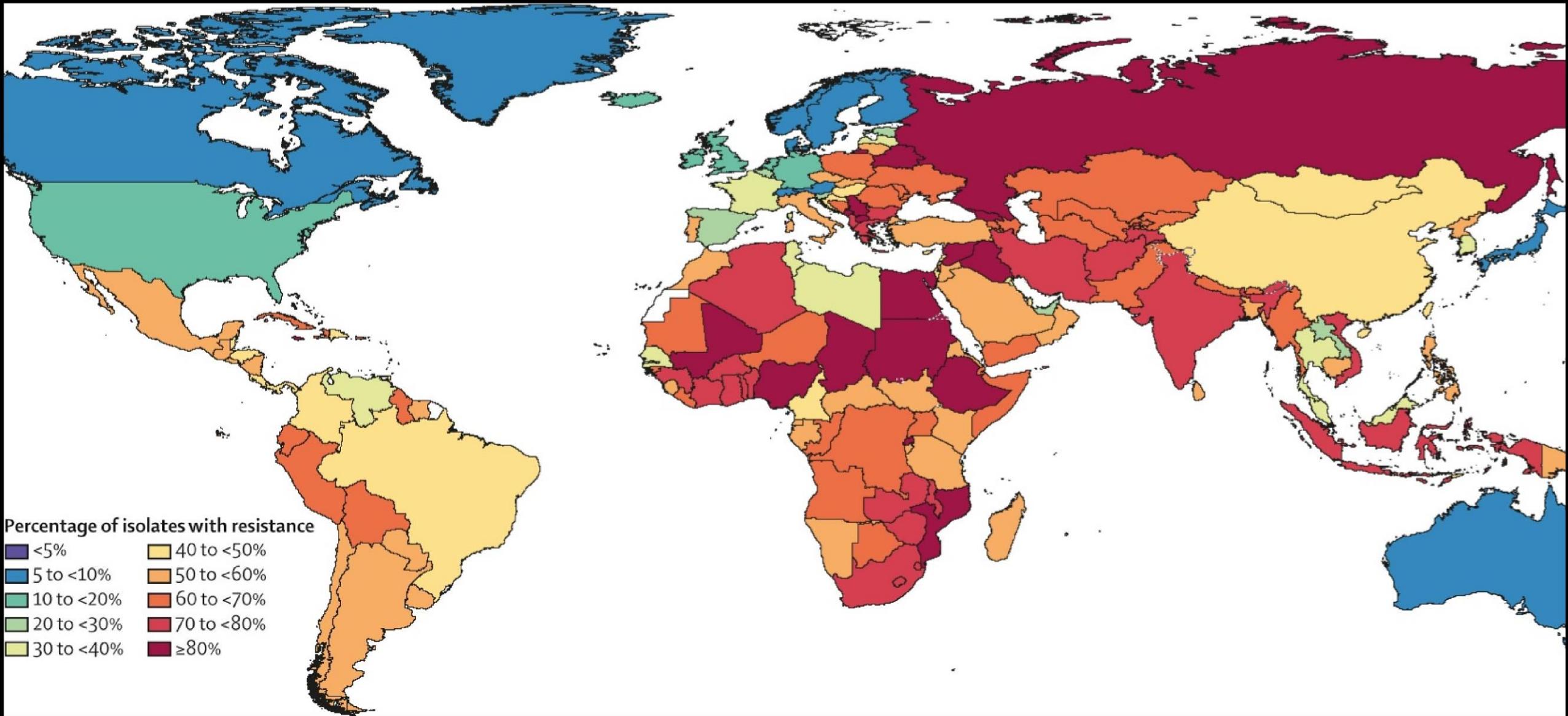
Medicinski fakultet Univerziteta u Beogradu

Sir Alexander Fleming

“Možda će doći vreme kada će biti moguće kupiti penicilin u svakoj prodavnici. Tada nastaje opasnost da neuki čovek može sebe lako da subdozira i da izlažući svoje mikrobe ne-smrtonosnim količinama leka, njih nauči da budu rezistentni na penicilin.”

Predavanje u Nobel fondaciji, 1945

Procenjeno je da je u 2019 od infekcija uzrokovanim rezistentnim bakterijama umrlo 1,2 miliona ljudi.

AMR Worldwide

14,000 Patients Die

of *C. difficile* infection annually in the USA.⁽¹⁾ The use of antibiotics was a major contributing factor in up to 85% of cases.⁽²⁾

23,000 Patients

Die Each Year as a result of antibiotic-resistant infections in the USA.⁽¹⁾

2,000,000 Infections

per year contain bacteria that are resistant to one or more antibiotics in the USA.⁽³⁾

11,000 Estimated Deaths

caused by methicillin-resistant *Staphylococcus aureus* (MRSA) each year in the USA.⁽⁵⁾

25,000 Patients

Die Each Year as a result of antibiotic-resistant infections in Europe.⁽⁵⁾

400,000 Infections

per year with the 6 most frequent multi-drug resistant (MDR) bacteria, in 4 types of infection, in Europe.⁽⁶⁾

480,000 People Infected

by drug-resistant TB strains in 2013 Worldwide.⁽⁴⁾

⁽¹⁾ CDC, 2013

⁽²⁾ CDC, 2013

⁽³⁾ CDC, 2013

⁽⁴⁾ WHO, 2013

⁽⁵⁾ CDC, 2013

⁽⁶⁾ WHO, 2013

⁽⁷⁾ WHO, 2013

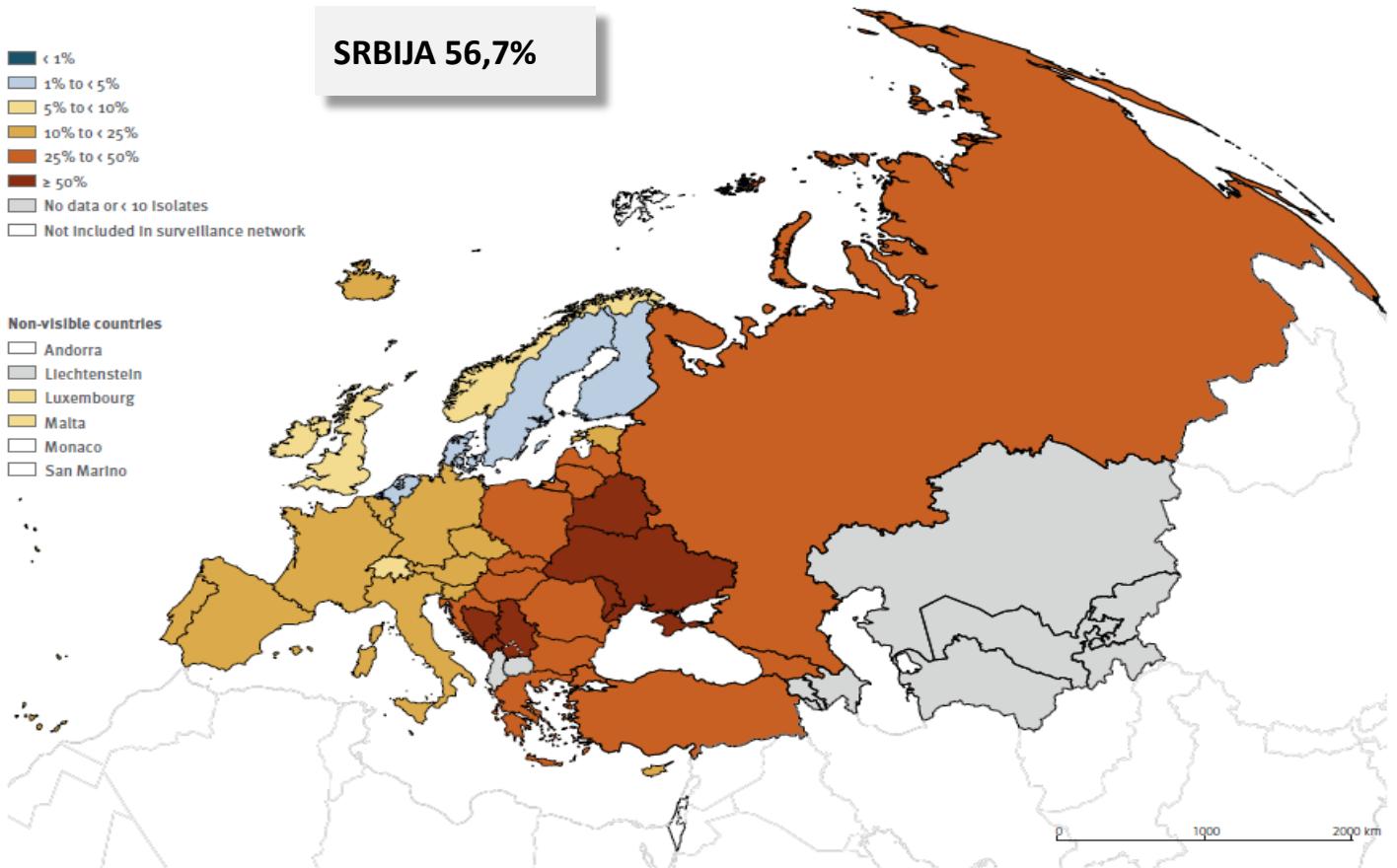
1 Child Dies Every 9 Minutes

from an infection caused by antibiotic-resistant bacteria in India.⁽⁷⁾

Pseudomonas aeruginosa - procenat invazivnih izolata rezistentnih na karbapeneme, po zemljama, SZO Evropski region

Fig. 6 *P. aeruginosa*: percentage of invasive isolates with resistance to carbapenems (imipenem/meropenem), by country/area, WHO European Region, 2020

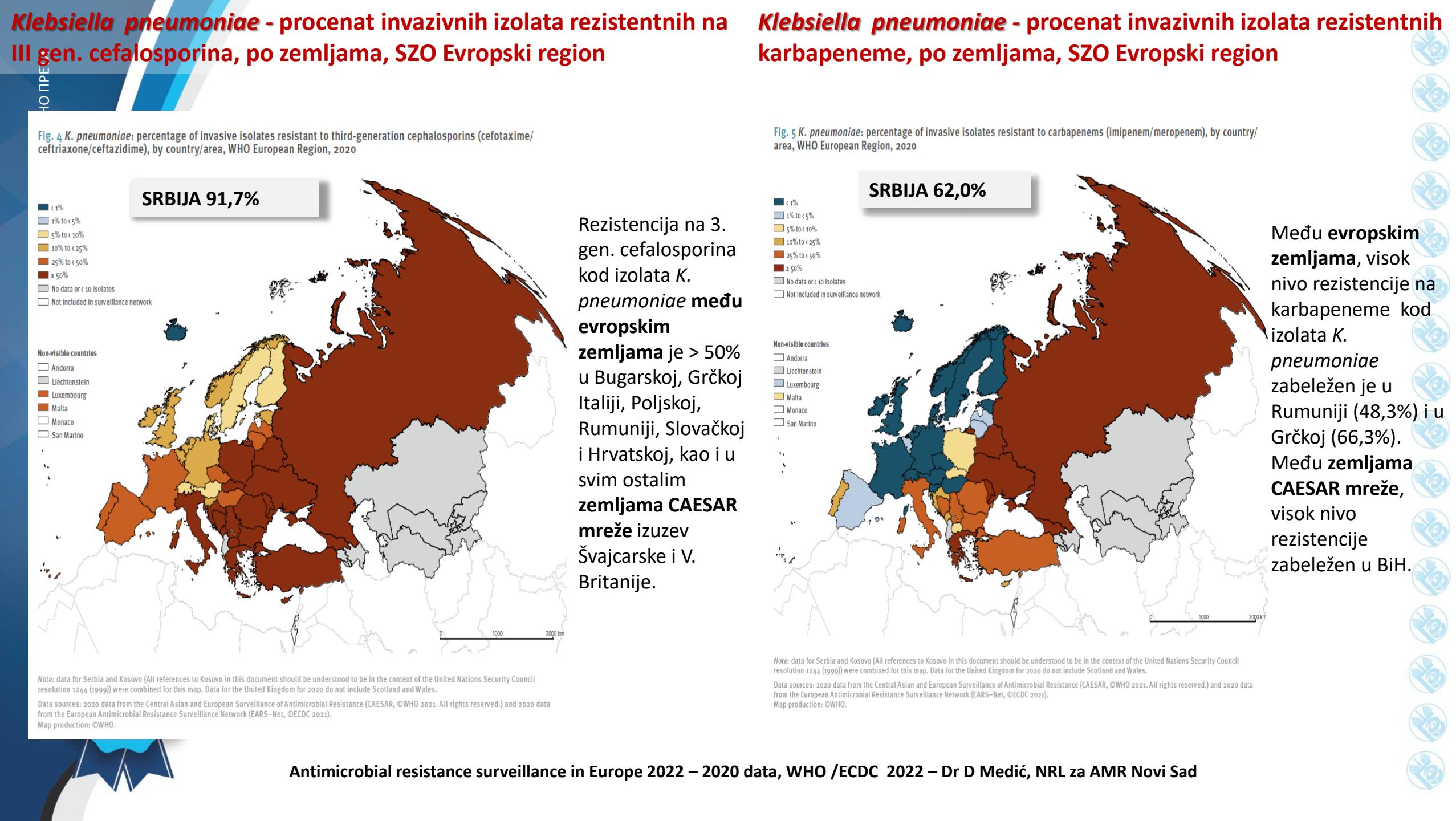

Note: data for Serbia and Kosovo (All references to Kosovo in this document should be understood to be in the context of the United Nations Security Council resolution 1244 (1999)) were combined for this map. Data for the United Kingdom for 2020 do not include Scotland and Wales.

Data sources: 2020 data from the Central Asian and European Surveillance of Antimicrobial Resistance (CAESAR, ©WHO 2021. All rights reserved.) and 2020 data from the European Antimicrobial Resistance Surveillance Network (EARS-Net, ©ECDC 2021). Map production: ©WHO

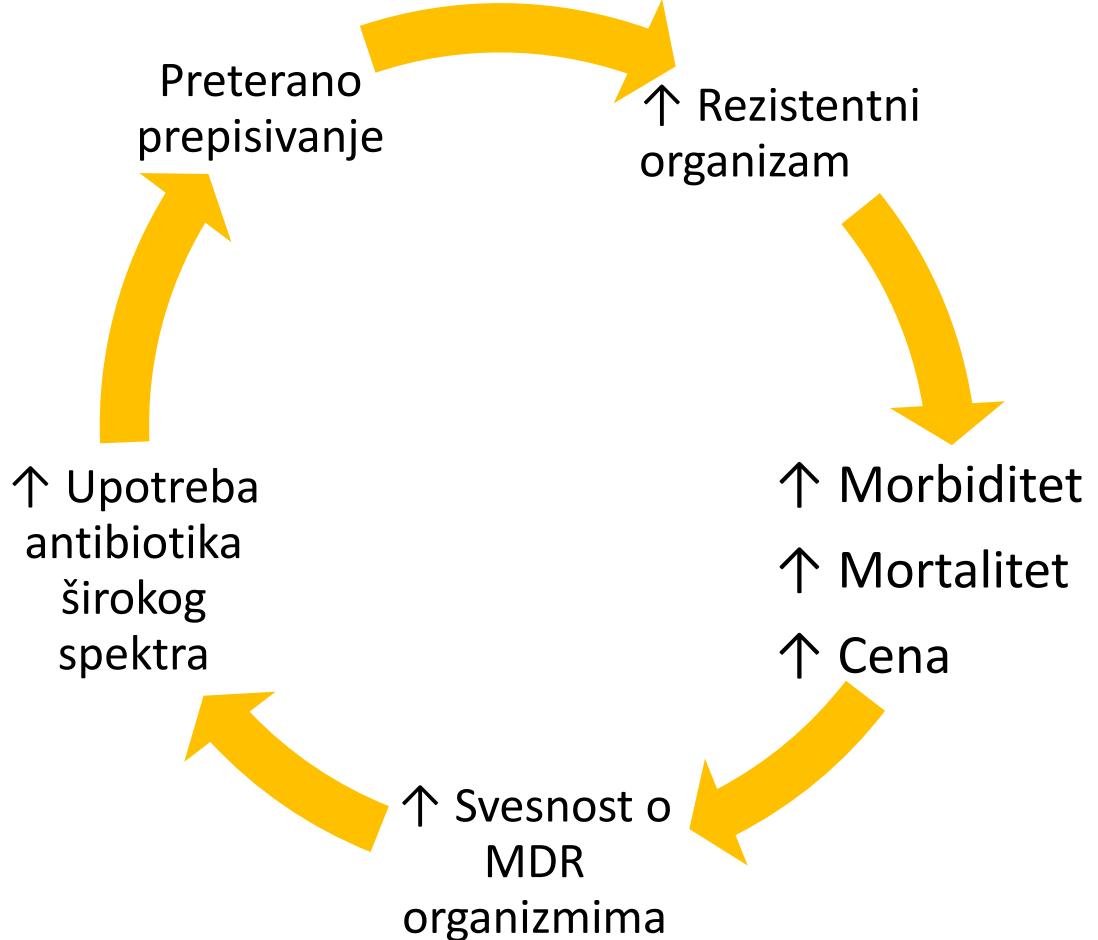
Rezistencija na karbapeneme kod izolata
P. aeruginosa u većini zemalja EU je <25%, dok je u Bugarskoj, Grčkoj, Mađarskoj, Poljskoj, Slovačkoj i Hrvatskoj od 25-50%. Među zemljama CAESAR mreže u većini zemalja rezistencija je >50%.

Rezistencija i propisivačka praksa

Multirezistentni mikroorganizmi (MDROs): “ESCAPE”

Enterococcus faecium (VRE)

Staphylococcus aureus (MRSA)

Clostridium difficile

Acinetobacter baumannii

Pseudomonas aeruginosa

Enterobacteriaceae (ESBLs)

**Karbapenem rezistentne
Enterobacteriaceae su u
usponu!**

Faktori rizika za MDRO

- Prethodno izlaganje antibioticima
- Ranije MDRO ili kontakt sa drugim kolonizovanim pacijentima
- Skorašnji ili produženi boravak u bolnici
- Boravak u ustanovama produžene nege
- Imunosupresivne bolesti i/ili terapije
- Dijaliza
- Komorbiditeti/Invalidnost (zavisnost od kontaktne nege)
- Visoka učestanost antibiotske rezistencije u sredini

Drinka P, et al. JAMDA 2011; June editorial: 321-325.
Muto CA, et al. Infect Control Hosp Epidemiol 2002;23:429-435.
Muto CA, et al. Infect Control Hosp Epidemiol 2003;24:362-386.
Ostrowsky et al. N Engl J Med 2001;344:1427-1433.

Upravljanje antibioticima

-Antimicrobial Stewardship-

- Set usklađenih intervencija koje imaju za cilj unapređenje i praćenje pravilne upotrebe antibiotika putem promocije odabira optimalnog leka, njegove doze, trajanja terapije i puta primene.
- *Pravi lek, prava doza, pravo vreme, pravo trajanje.*

Infect Control Hosp Epidemiol 2014; 35: 1444-1451

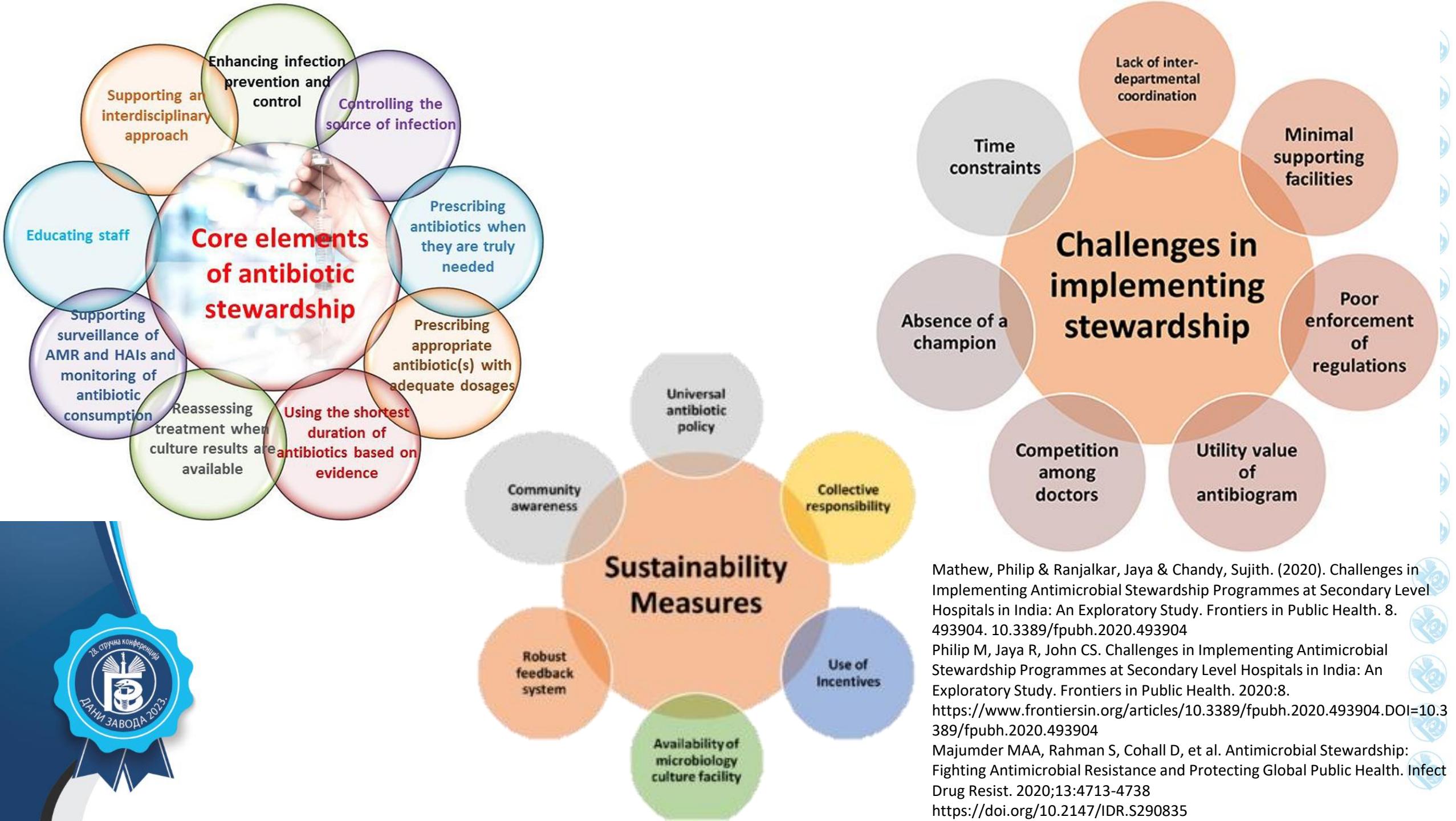
Clinical Infectious Diseases
IDSA GUIDELINE

Implementing an Antibiotic Stewardship Program: Guidelines by the Infectious Diseases Society of America and the Society for Healthcare Epidemiology of America

May 2016

Clinical Infectious Diseases 2016;62 (10):e51-e77

Upravljanje -Stewardship-

- Upravljanje **NIJE SAMO** ograničenje neadekvatne upotrebe antibiotika
 - Optimalizacija izbora antibiotika
 - Doziranje
 - Put primene
 - Trajanje terapije

Tim za upravljanje antibioticima

- Infektolog
- Klinički farmakolog sa obukom iz oblasti infektivnih bolesti
 - Bolnički farmaceut sa **obukom iz oblasti** infektivnih bolesti
- Mikrobiolog
- Član tima zadužen za kontrolu infekcija
- Bolnički epidemiolog
- IT specijalista/tehničar
- Ordinirajući lekar

Ciljevi Programa Upravljanja Antibioticima (PUA)

- **Poboljšanje** ishoda lečenja
- **Prilagođavanje** antibiotske terapije prema pacijentu
- **Minimalizovanje** razvoja rezistencije na nivou pacijenta, bolnice i sredine (naselje, grad)

Ciljevi Programa Upravljanja Antibioticima (PUA)

- **Rezervni** lekovi koji su efikasni protiv MDRO za lečenje infekcija uzrokovanih rezistentnim patogenima
- **Edukacija** o pravilnoj upotrebi antibiotika
- **Redukovanje** troškova za antibiotike

Metode upravljanja

- Edukacija
- Vodiči i kliničke smernice
- Formulari za potraživanje antibiotika (Prethodno pripremljeni set)
- Optimalizacija doze
- Konverzija sa parenteralne na oralnu
- Usmeravanje ili deescalacija terapije

Infectious disease specialists should:

- ▶ Be available for consultation on diagnostic evaluation and treatment of infectious diseases including difficult-to-treat pathogens and complicated infections, as well as appropriate antimicrobial use.
- ▶ As full members of the antimicrobial stewardship team, take on responsibilities that include coordination, planning, post-prescription review and feedback.

Usvojen 2017 od strane EC

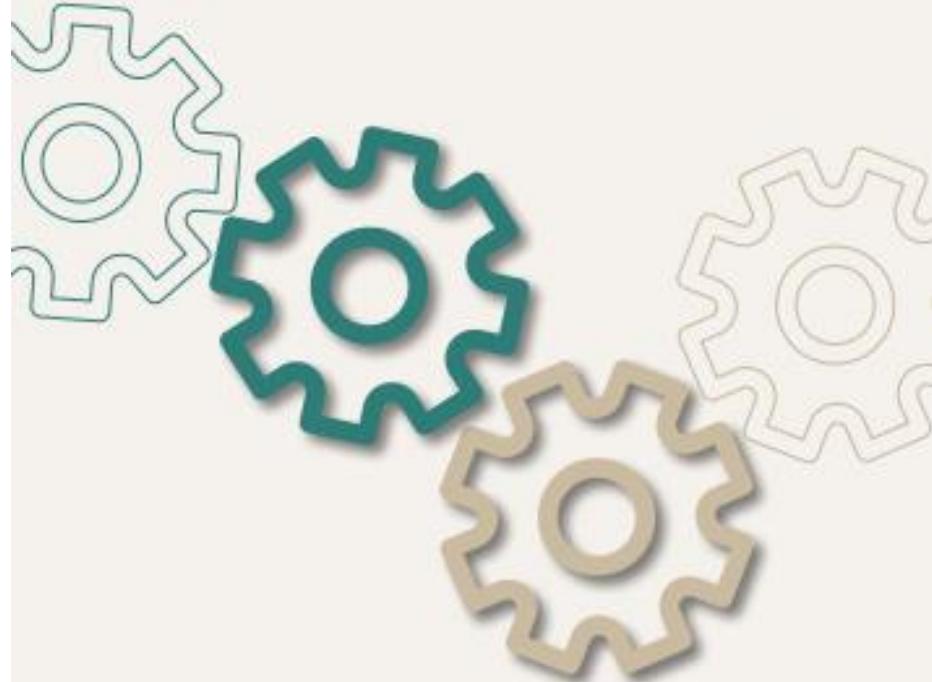
In hospitals, the elements of antimicrobial stewardship programmes should include:

- ▶ An antimicrobial committee or similar formal organisational structure with senior management support.

- ▶ Be available for consultation on diagnostic evaluation and treatment of infectious diseases including difficult-to-treat pathogens and complicated infections, as well as appropriate antimicrobial use.
- ▶ As full members of the antimicrobial stewardship team, take on responsibilities that include coordination, planning, post-prescription review and feedback.

Antimicrobial stewardship interventions: a practical guide

Suggested citation. Antimicrobial stewardship interventions: a practical guide. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2021. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.

ANTIMICROBIAL STEWARDSHIP PROGRAMMES

IN HEALTH-CARE FACILITIES IN LOW- AND

MIDDLE-INCOME COUNTRIES

A WHO PRACTICAL TOOLKIT

ANTIMICROBIAL STEWARDSHIP

Suggested citation. Antimicrobial stewardship programmes in health-care facilities in low- and middle-income countries. A practical toolkit. Geneva: World Health Organization; 2019. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.

NATIONAL ANTIBIOTIC RESISTANCE
CONTROL PROGRAMME FOR THE PERIOD
2019-2021

FEBRUARY 2019
REPUBLIC OF SERBIA

<https://www.who.int/teams/surveillance-prevention-control-AMR/national-action-plan-monitoring-evaluation/library-of-national-action-plans>

Evidence brief for policy

EVIPNet Europe

Number 11

Improving the appropriate use of antibiotics
in Serbian health-care settings

Nevenka PAVLOVIĆ
Goran STEVANović
Bojana MATEJIĆ
Ljiljana MARKović-DENIĆ
Ivana ĆIRKOVIĆ

Suggested citation. Pavlović N, Stevanović G, Matejić B, Marković-Denić LJ, Ćirković I. Evidence brief for policy: improving the appropriate use of antibiotics in Serbian health-care settings. Number 11. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2023. Licence: [CC BY-NC-SA 3.0 IGO](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/).

Saveti stručnjaka: Uloga infektologa

- Poznavanje prirode infekcija uopšte i principa njihovog lečenja
- Kliničar sa iskustvom lečenja bolesnika
- Sposobnost prilagođavanja i brzog reagovanja sa nepotpunim informacijama
- Poznavanje i odluka o adekvatnim kliničkim kombinacijama antiinfektiva
- Infektoška konsultacija
 - Formalna i neformalna “kao forma ograničenja”
 - Konsultacije na licu mesta usmerene na zaokruživanje PUA tima
 - Konsultacije sa distance putem telemedicine (uskladjene video/audio tehnologije)

Saveti stručnjaka: Uloga mikrobiologa

- Pravilna analitika
 - Tačna
 - Brza
- Poznavanje prirode bakterija
- Praćenje fenotipskih karakteristika
 - Promena rezistencije tokom lečenja
- Relevantnost uzorka
 - Šta je uzorkovano
 - Na koji način
- Relevantnost izolata
 - Kolonizacija
 - Infekcija

Saveti stručnjaka: Uloga epidemiologa

- Izrada i poznavanje epidemiološke „karte“ mikroorganizama u ustanovi
- Poznavanje mera prevencije i najefikasnijeg suzbijanja širenja infekcija
- Poznavanje i kontrola mera bolničke higijene
- Poznavanje „šire“ mikrobiološke slike
- Nadzor nad patogenima od interesa
- Izveštavanje

Saveti stručnjaka: Uloga kliničkog farmakologa

- Poznavanje farmakokinetike i farmakodinamike
 - kod zdravih (registracione studije)
 - kod patoloških (i drugih posebnih) stanja
- Poznavanje interreakcija lekova
- Predlaganje najboljih farmakoloških kombinacija lekova

Ideal: Pristup svim medicinski značajnim podacima elektronski

Koristi od primene PUA

- Redukcija upotrebe antibiotika
- Redukcija troškova lečenja
- Smanjenje mortaliteta povezanog sa rezistencijom i/ili bolničkim infekcijama
- Potencijalno smanjenje rezistencije (potrebno vreme)
- Olakšanje rada JIL i ostalih odeljenja
- Manji stres na zaposlene
- Veće poverenje pacijenata (potrebno vreme)

Aiesh, B.M., Nazzal, M.A., Abdelhaq, A.I. et al. Impact of an antibiotic stewardship program on antibiotic utilization, bacterial susceptibilities, and cost of antibiotics. *Sci Rep* 13, 5040 (2023). <https://doi.org/10.1038/s41598-023-32329-6>
Gebretekle GB, Mariam DH, Mac S, et al. Cost–utility analysis of antimicrobial stewardship programme at a tertiary teaching hospital in Ethiopia. *BMJ Open* 2021;11:e047515. doi: 10.1136/bmjopen-2020-047515
Trotter NE, Slight SP, Karimi R, et al. The effect of digital antimicrobial stewardship programmes on antimicrobial usage, length of stay, mortality and cost. *Informatics in Medicine Unlocked* 2023;37, 101183, ISSN 2352-9148, <https://doi.org/10.1016/j.imu.2023.101183>

Uslov za uspeh

- Mobilizacija i zainteresovanost svih koji učestvuju u procesu brige o pacijentu
- Podrška lekara kliničara (ordinirajućih lekara)
- Podrška uprave ustanove
- Velika upornost, entuzijazam i posvećenost članova tima

- **Znanje članova tima**
- **Edukacija svih**

<https://ukhsa.blog.gov.uk/2015/12/10/health-matters-your-antimicrobial-resistance-toolkit/>